

Зміст

<i>1. Індустрія управління активами. Загальний огляд</i>	<i>2</i>
<i>2. Результати діяльності ринку управління активами ICI</i>	<i>3</i>
<i>2.1. Кількість КУА та ICI</i>	<i>3</i>
<i>2.2. Регіональний розподіл КУА та ICI</i>	<i>5</i>
<i>2.3. Вартість активів та чистих активів ICI</i>	<i>7</i>
<i>2.4. Чистий притік/відтік капіталу у відкритих ICI</i>	<i>9</i>
<i>2.5. Інвестори ICI</i>	<i>11</i>
<i>2.6. Структура активів ICI</i>	<i>13</i>
<i>2.7. Доходність ICI та інших напрямків інвестування</i>	<i>17</i>
<i>3. Резюме</i>	<i>18</i>

1. Індустрія управління активами. Загальний огляд

Кількість учасників ринку

Компанії з управління активами (КУА)

У 1-му кварталі 2020 року, за даними УАІБ, кількість **компаній з управління активами** зросла на чотири, до **297**. Загалом за цей період було створено 6 нових КУА.

На кінець березня 279 КУА мали в управлінні від одного до 53-х фондів, а майже 99% від усіх таких КУА управляли принаймні одним венчурним ІСІ.

Інститути спільного інвестування (ІСІ)

У січні-березні 2020 року було зареєстровано 40 нових ІСІ. З урахуванням фондів, які закрилися, станом на 31.03.2020 загальна кількість **зареєстрованих ІСІ** збільшилася до **1926**, на 1.9% з початку року.

Кількість **ІСІ, які досягли нормативу мінімального обсягу активів (сформованих, «визнаних» фондів)**, зростала десятий квартал поспіль – до **1357** (+2.3% за квартал).

Недержавні пенсійні фонди (НПФ)

Кількість **НПФ в управлінні** станом на 31.03.2020 року дорівнювала **60** (без урахування корпоративного фонду НБУ), у тому числі 48 відкритих, 6 корпоративних та 6 професійних фондів. Всього активами НПФ управляли 34 КУА.

Страхові компанії (СК)

Кількість **СК, що передали свої активи в управління КУА**, з початку 2020 року не змінилася, як і кількість КУА, що надавали такі послуги: станом на 31.03.2020 одна така компанія управляла активами двох СК.

Активи в управлінні та ВЧА

Усі інституційні інвестори

Сукупні загальні активи в управлінні КУА зросли на 3.3% за 1-й квартал 2020 року (за останні 12 місяців – на 9.0%) і на кінець березня сягнули **366 825 млн. грн.**

Інститути спільного інвестування (ІСІ)

Загальні активи усіх ІСІ в управлінні, включно з тими, які ще не досягли нормативу, у 1-му кварталі 2020 року зросли також на 3.3% та на 9.0% за рік, до **364 995 млн. грн.**

Активи діючих ІСІ, що досягли нормативу мінімального обсягу активів («визнаних» ІСІ), станом на 31.03.2020 становили **356 884 млн. грн.** (рис. 7). За 1-й квартал 2020 року вони зросли на 5.2%¹, а за останній рік – на 12.4%. Як і раніше, лівову частку приросту активів ІСІ забезпечили венчурні фонди, кількість звітів яких за квартал збільшилася на 6.3%.

Вартість чистих активів сформованих ІСІ («визнаних») станом на 31.03.2020 сягнула **274 322 млн. грн.** У 1-му кварталі вона зросла на 5.0% (див. вище зноски щодо загальних активів), а за останні 12 місяців – на 11.2%.

Недержавні пенсійні фонди (НПФ)

Активи НПФ в управлінні КУА у 1-му кварталі 2020 року несуттєво сповільнили зростання – до 3.1% (за рік – до 16.1%). Станом на 31.03.2020 вони досягли **1 653 млн. грн.**

Страхові компанії (СК)

Активи СК в управлінні КУА стрімко збільшилися на кінець березня (+35.7% з початку 2020 року, +46.4% на річному проміжку). Станом на 31.03.2020 ці активи становили **131 млн. грн.**

¹ Частково за рахунок відносно повнішої звітності за 1 квартал 2020 року порівняно зі звітністю за 4 квартал 2019 року та 2019 рік у зв'язку із запровадженнями у березні 2020 року обмежувальними заходами для протидії

поширенню пандемії covid-19 та відповідним продовженням строків подання цієї звітності.

2. Результати діяльності ринку управління активами ІСІ

2.1. Кількість КУА та ІСІ

Українська галузь управління активами ІСІ протягом перших трьох місяців 2020 року продовжувала невпинно зростати, причому не тільки за кількістю фондів та вартістю їхніх активів в управлінні, а й за кількістю діючих **компаній з управління активами**. У січні-березні цього року вона збільшилася вперше з аналогічного періоду минулого року. Упродовж 1-го кварталу було створено 6 нових КУА, а дві – закрито. Тож станом на 31.03.2020 в Україні, за даними УАІБ, було **297** КУА – на чотири більше, ніж на початку року (рис. 2).

КУА, що мали фонди в управлінні, на кінець березня було 279 (на початку січня – 278), майже 99% із яких управляли принаймні одним венчурним ІСІ. Загалом ці КУА мали від одного до 53-х фондів в управлінні (після 57-ми на початку року).

За січень-березень 2020 року також у державному реєстрі з'явилися **40 нових ІСІ** (після 47-

ми у жовтні-грудні 2019-го). З урахуванням фондів, які закрилися протягом цього кварталу, станом на кінець березня загальна кількість **zareєстрованих ІСІ**, за даними УАІБ, збільшилася до **1926** (+1.9% за 1-й квартал 2020 року, після +2.3% за 4-й 2019-го).

Кількість **сформованих ІСІ, які досягли нормативу мінімального обсягу активів**, зростала десятий квартал поспіль – до **1357** (+31 фонд, або +2.3% за 1-й квартал 2020 року, після +3.3% за 4-й 2019-го). Протягом січня-березня такими, що відбулися, було визнано 39 ІСІ (після 50-ти за попередній квартал), 38 із яких були венчурними ІСІ, у тому числі 34 – КІФ, що досягли нормативу мінімального обсягу активів одночасно із державною реєстрацією, а решта – ПІФ, зокрема один – закритий недиверсифікований.

Рис. 1. Динаміка кількості КУА та ІСІ у 1-му кварталі 2019-20 рр.

Кількість сформованих діючих венчурних КІФ, з урахуванням фондів, що вийшли з ринку, у 1-му кварталі 2020 року зросла на 28 фондів (+6.1%, після +10.3% у 4-му кварталі 2019-го), тоді як венчурних ПІФ – на два (+0.3%, після +0.1%, табл. 1). Врешті, частка венчурних ПІФ серед усіх ІСІ продовжувала зменшуватися – з 56.2% на початку 2020 року до 55.0% у березні, а вага венчурних фондів у цілому – зростати – з 91.0% до 91.2% (рис. 2). У березні 2020 року венчурних ІСІ всього було 1237 (+2.5% за 1-й квартал).

В інших секторах кількість «визнаних» фондів змінилася тільки серед закритих недиверсифікованих КІФ (крім венчурних), яких у 1-му кварталі 2020 року побільшало на один (2.2%), проте серед закритих

недиверсифікованих ПІФ один фонд було створено, а один – ліквідовано.

Кількість ІСІ, які ще не досягли нормативу мінімального розміру активів, серед усіх фондів в управлінні КУА, станом на 31.03.2020 дорівнювала 47 (3.3% від усіх ІСІ в управлінні, після 3.5% на початку року). У процесі ліквідації, за даними УАІБ, на кінець березня 2020 року залишалися або розпочали його 84 фонди, або 6.2% від усіх визнаних і діючих ІСІ (на початку року – 6.1%). Серед них були: два відкритих, три інтервальних та три закритих диверсифікованих ПІФ, 9 закритих недиверсифікованих ПІФ та три таких же КІФ, 60 венчурних ПІФ та два КІФ.

Таблиця 1. Динаміка кількості ІСІ, що досягли нормативів, за типами, видами та правовими формами фондів у 1-му кварталі 2019-20 рр.

Дата / Період	Всього	ПІФ*									КІФ*		
		ВД*	ВС*	ІД*	ІС*	ЗД*	ЗН*	ЗС*	ЗК*	ЗВ*	ЗН*	ЗК*	ЗВ*
31.03.2019	1242	12	7	19	3	3	28	1	1	742	51	1	374
30.06.2019	1259	12	7	18	3	3	28	1	1	743	49	1	393
30.09.2019	1284	12	7	17	3	3	27	1	2	744	47	2	419
31.12.2019	1326	12	7	17	3	3	27	1	2	745	45	2	462
31.03.2020	1357	12	7	17	3	3	27	1	2	747	46	2	490
Зміна за 1-й квартал 2020 року	31	0	0	0	0	0	0	0	0	2	1	0	28
	2,3%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,3%	2,2%	0,0%	6,1%
Зміна за рік	115	0	0	-2	0	0	-1	0	1	5	-5	1	116
	9,3%	0,0%	0,0%	-10,5%	0,0%	0,0%	-3,6%	0,0%	100,0%	0,7%	-9,8%	100,0%	31,0%

* ВД – відкриті диверсифіковані ІСІ, ВС – відкриті спеціалізовані, ІД – інтервальні диверсифіковані, ІС – інтервальні спеціалізовані, ЗД – закриті диверсифіковані, ЗН – закриті недиверсифіковані невенчурні, ЗС – закриті спеціалізовані, ЗК – закриті кваліфікаційні, ЗВ – закриті недиверсифіковані венчурні ІСІ.

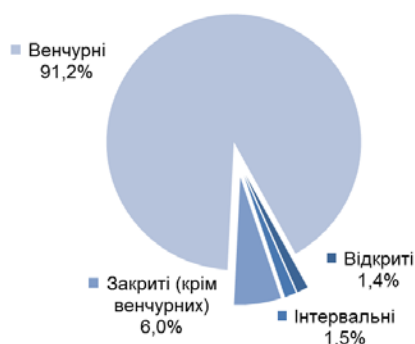

Рис. 2. ІСІ, що досягли нормативів, за типами фондів станом на 31.03.2020 р.

За даними звітності за 1-й квартал 2020 року, ІСІ з публічним розміщенням було 83, тобто на два більше, ніж на початку року – за рахунок закритих недиверсифікованих фондів (+5.3%, табл. 2).

Кількість КУА, що управляють ІСІ з публічним розміщенням, у 1-му кварталі 2020 року повернулася до рівня 35 компаній півроку тому (з 34 на початку року). У секторі відкритих ІСІ їх залишалося 11 (без урахування КУА фондів, що ліквідуються, – 10).

Рис. 3. ІСІ з публічною емісією станом на 31.03.2020 р.

Таблиця 2. Динаміка кількості ІСІ з публічною емісією у 1-му кварталі 2019-20 рр.

Тип та вид ІСІ	Всього	Відкриті			Інтервальні			Закриті				
		Д*	С*	Всього	Д*	С*	Всього	Д*	Н*	К*	С*	Всього
31.03.2019	89	12	7	19	18	3	21	3	44	1	1	49
30.06.2019	86	12	7	19	17	3	20	3	42	1	1	47
30.09.2019	84	12	7	19	16	3	19	3	41	1	1	46
31.12.2019	81	12	7	19	16	3	19	3	38	1	1	43
31.03.2020	83	12	7	19	16	3	19	3	40	1	1	45
Зміна за 1-й квартал 2020 року	2	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	2
	2,5%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	5,3%	0,0%	0,0%	4,7%
Зміна за рік	-6	0	0	0	-2	0	-2	0	-4	0	0	-4
	-6,7%	0,0%	0,0%	0,0%	-11,1%	0,0%	-9,5%	0,0%	-9,1%	-	0,0%	-8,2%

* Д - диверсифіковані, С - спеціалізовані, Н - недиверсифіковані, К - кваліфікаційні.

Диверсифікованих та спеціалізованих ІСІ з публічною емісією, що подали звіти за 1-й квартал 2020 року, знову було 33 (табл. 3).

Фондів акцій, згідно з класифікацією на основі структури активів² на кінець березня 2020 року було чотири, із них – ті ж один відкритий та три інтервальних ІСІ, що й у грудні 2019-го, без іще двох інтервальних, віднесених до цього класу тоді. Разом фонди акцій становили 12.1% усіх диверсифікованих і спеціалізованих ІСІ з публічним розміщенням (рис. 4) – після 18.2% на початку року.

Фондами облігацій на 31.03.2020 були чотири відкритих та один інтервальний – у т. ч. три тих, які було віднесено до цього класу у грудні 2019 року, та ще два відкритих фонди. Разом вони становили 15.2% усіх диверсифікованих та спеціалізованих ІСІ з публічною емісією (після 9.1% на початку року).

Фондів змішаних інвестицій у березні 2020 року було 20, а їхній склад поповнився двома фондами, що належали до класу фондів акцій у грудні 2019 року та, водночас, із нього вийшли 5 інших фондів, у т. ч. чотири відкритих та інтервальний ІСІ. На 31.03.2020 до змішаних фондів віднесено по 9 відкритих та інтервальних і два закритих ІСІ – 60.6% усіх диверсифікованих та спеціалізованих ІСІ з публічним розміщенням (69.7% на початку року).

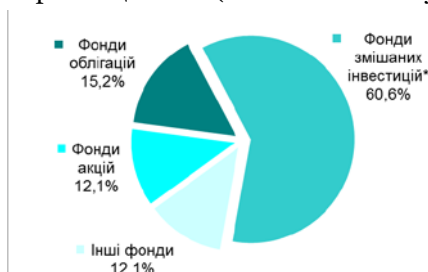

Рис. 4. Диверсифіковані ІСІ з публічною емісією за класами фондів станом на 31.03.2020 р.

Таблиця 3. Динаміка диверсифікованих ІСІ з публічною емісією за класами фондів у 1-му кварталі 2019-20 рр.

Дата / Період	Всього	Фонди акцій	Фонди облігацій	Фонди змішаних інвестицій*	Інші фонди
31.03.2019	33	7	3	20	3
30.06.2019	33	5	3	22	3
30.09.2019	33	5	5	21	2
31.12.2019	33	6	3	23	1
31.03.2020	33	4	5	20	4
Зміна за 1-й квартал 2020 року	0	-2	2	-3	3
	0,0%	-33,3%	66,7%	-13,0%	300,0%
Зміна за рік	0	-3	2	0	1
	0,0%	-42,9%	66,7%	0,0%	33,3%

* Мають і акції, і облігації, і грошові кошти у своїх портфелях.

² Див. [Рейтинги «ІСІ \(диверсифіковані публічні\) - за класами фондів» та Методику рейтингування КУА та ІСІ за результатами їхньої діяльності](http://www.uaib.com.ua) на сайті УАІБ: <http://www.uaib.com.ua>.

2.2. Регіональний розподіл КУА та ІСІ

У Києві та столичному регіоні у 1-му кварталі 2020 року загальна кількість діючих КУА збільшилася на чотири і на кінець березня становила 210 (рис. 5). При цьому тут було створено 6 нових КУА. Частка ринку Києва та столичного регіону за цим показником, відповідно, зросла з 70.3% на початку року до 70.7% у березні.

Загалом у ТОП-5 регіонах за чисельністю КУА, окрім Києва, кількість компаній у січні-березні 2020 року не змінилася: у Дніпрі й Харкові та їхніх регіонах – по 19, у Львові та області – 9, в Одесі – 8. В інших областях України кількість КУА також була незмінною з початку року – всього 31 – тому їхня частка загалом зменшилася у 1-му кварталі з майже 10.6% до понад 10.4%.

Кількість ІСІ в управлінні у Києві та області у 1-му кварталі 2020 року зросла з 996 до 1017 фондів (+2.1%), а загалом по Україні – на 1.6%. Відповідно, вага Києва та регіону за цим показником з початку року до кінця березня піднялася із 72.0% до 72.4% (рис. 6). Також продовжувала зростати частка Харкова та регіону (у межах 6.2%), де кількість фондів збільшилася за січень-березень 2020 року на два (+2.4%). Вага інших регіонів дещо понизилася, причому кількість ІСІ в управлінні у Дніпрі та його регіоні скоротилася на один (-1.1%) за квартал, а у Львівській та в Івано-Франківській областях, а також у регіонах України поза ТОП-5 – не змінилася. Вага останніх загалом понизилася з 6.6% на початку 2020 року до 6.5% у березні.

У розподілі активів ІСІ в управлінні за регіонами у 1-му кварталі 2020 року частка ТОП-5-регіонів майже не змінилася, у тому числі Києва – залишалася на рівні 80.4%. Водночас, обсяг активів в управлінні у столичному регіоні збільшився на 10.5 млрд. грн. (3.7%). У Дніпрі активи в управлінні зросли на 7.0%, а вага регіону – з 5.7% до 5.9%. Також збільшилася вага Львова – з 4.6% до 4.8%, де активи зросли на 6.4%. Частки ж Харкова й Запоріжжя та їхніх областей, а також інших регіонів України за цим показником зменшилися у січні-березні 2020 року. А проте, якщо у Харкові активи зменшилися на 1.8% за квартал, то у решті регіонів – зросли, хоч і менше, ніж по Україні загалом (Запоріжжя – на 2.2%, регіони поза ТОП-5 – на 2.8%).

Таким чином, у 1-му кварталі 2020 року дещо посилилася концентрація і «централізація» галузі управління активами ІСІ, зокрема Києва та

столичного регіону за кількістю учасників ринку (КУА та ІСІ), зберігаючи ще більш вагому частку й за обсягом активів в управлінні.

Рис. 5. Регіональний розподіл кількості КУА станом на 31.03.2020 р.

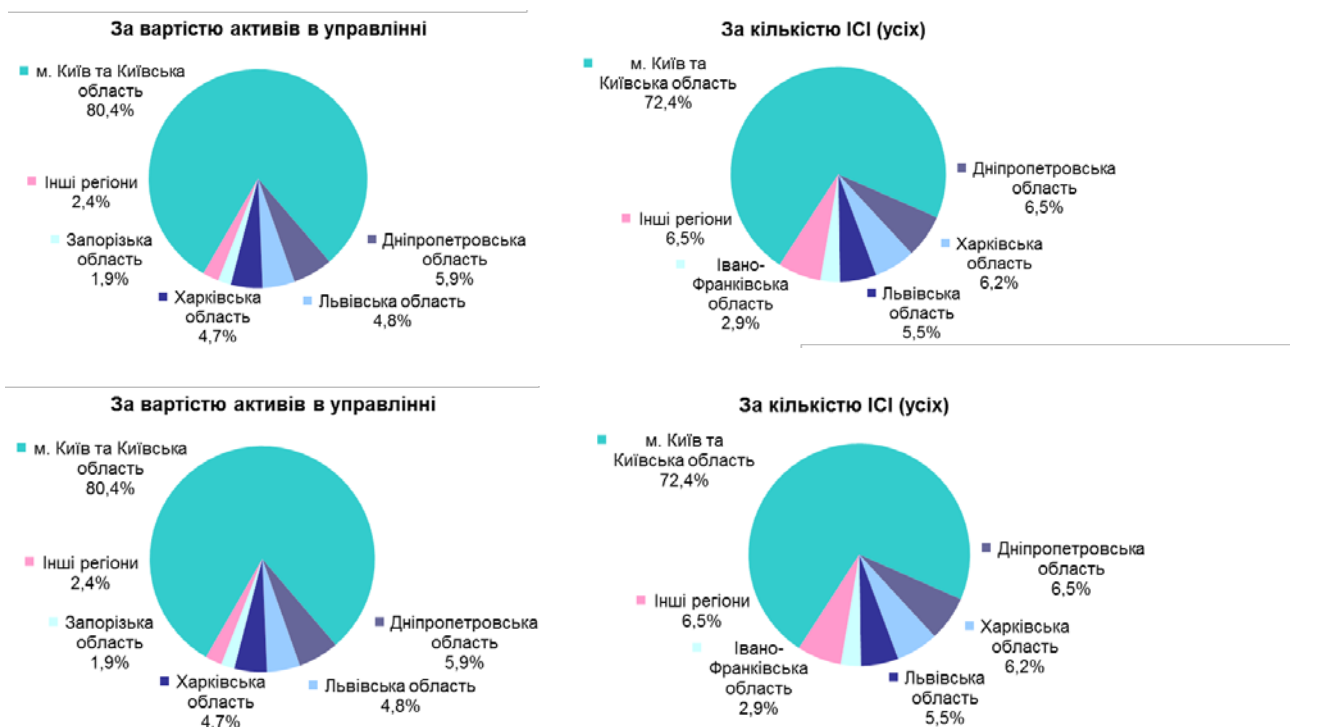

Рис. 6. Регіональний розподіл ІСІ за кількістю та вартістю їхніх активів в управлінні станом на 31.03.2020 р.

2.3. Вартість активів та чистих активів ІСІ

Сукупні загальні активи усіх інституційних інвесторів в управлінні КУА у 1-му кварталі 2020 року прискорили приріст більш ніж удвічі порівняно з попереднім кварталом, до +3.3%, і на кінець березня становили **366 825 млн. грн.** (рис. 7) Їхній річний приріст уповільнився до +9.0%.

Активи ІСІ в управлінні, включно з тими, які ще не досягли нормативу мінімального обсягу активів, станом на 31.03.2020 сягнули **364 995 млн. грн.** У січні-березні 2020 року вони також зросли на

3.3% (після +1.4% у жовтні-грудні 2019-го) та на 9.0% за 12 місяців на кінець березня, власне забезпечивши понад 99% приросту сукупних активів в управлінні КУА за квартал та за рік.

Загальні активи діючих ІСІ, що перебували в управлінні КУА та досягли нормативів («визнаних» ІСІ), станом на 31.03.2020 становили **356 884 млн. грн.** (рис. 7). За 1-й квартал 2020 року вони зросли на 5.2%³, а за останній рік – на 12.4%.

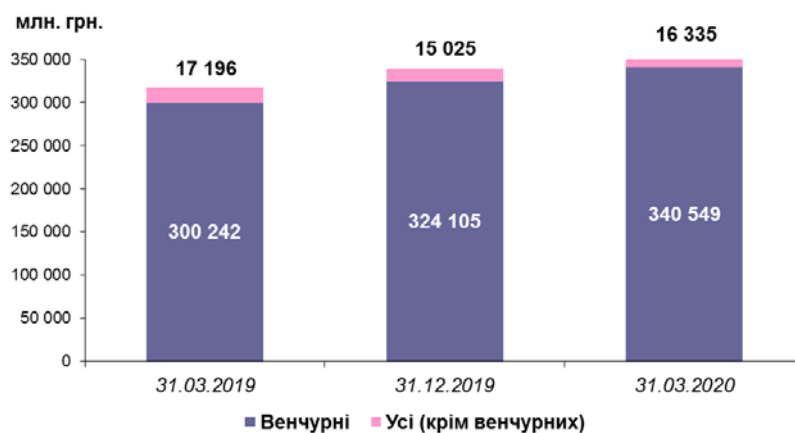

Рис. 7. Динаміка вартості активів ІСІ у 1-му кварталі 2020 року та за рік

Позитивну динаміку у 1-му кварталі 2020 року мали усі сектори ІСІ за типами фондів та способами розміщення. Проте, як і раніше, левову частку приросту сукупних активів усіх ІСІ загалом забезпечили *венчурні* фонди. Кількість їхніх квартальних звітів збільшилася на 6.3%, хоча темп зростання їхніх активів у цей період поступався іншим секторам ІСІ (крім відкритих). Загальні активи венчурних ІСІ у січні-березні 2020 року зросли на 5.1% (за останній рік – на 13.4%), до 340 550 *млн. грн.*

Активи *відкритих* ІСІ у цьому кварталі зросли на 4.8% (після -3.6% у 4-му 2019-го) та скоротили річне падіння з -5.3% у грудні 2019-го до -0.7% у березні 2020-го. А лідерами за зростанням активів у 1-му кварталі 2020 року були *інтервальні* ІСІ (+11.8%, після -0.7% у 4-му кварталі 2019-го), чому сприяла відносно позитивна динаміка фондового ринку у цей період.

Сукупна вартість активів ІСІ (крім венчурних) з початку 2020 року зросла на 8.7%, до 16 335 млн. грн. Два сектори фондів закритого типу – з публічним та з приватним розміщенням – показали дуже наближені темпи зростання, хоча перші все ж додали відносно більше (9.0%), маючи у 3.6 рази менші сукупні активи. При цьому кількість квартальних звітів в обох секторах зросла (на 14.3% серед фондів з публічним та на 6.5% - із приватним розміщенням).

Вартість чистих активів сформованих ІСІ, що досягли нормативів, станом на 31.03.2020 сягнула **274 322 млн. грн.** (табл. 4). За перші три місяці 2020 року вона зросла на 5.0% (після -1.2% у 4-му кварталі 2019-го, див. вище зносу щодо загальних активів), а за останні 12 місяців – на 11.2%.

³ Тут і далі зазначені показники включають дані на 31.12.2019 за отриманими на момент підготовки Огляду за 4 квартал 2019 року та 2019 рік річними звітами КУА щодо ІСІ, а також активів НПФ та СК в управлінні. Їхня кількість була меншою, ніж мала би бути: за оцінками УАІБ, повнота отриманої річної звітності становила принаймні 95% та 99%, відповідно, за

кількістю звітів щодо інституційних інвесторів та щодо обсягу їхніх активів в управлінні, ніж має бути, що пов'язано із запровадженими у березні 2020 року обмежувальними заходами для протидії поширенню пандемії covid-19 та відповідним продовженням строків подання цієї звітності.

Таблиця 4. Динаміка ВЧА ІСІ у розрізі типів фондів у 1-му кварталі 2020 року та за рік, млн. грн.

Фонди	31.03.2019	31.12.2019	31.03.2020	Зміна за 1-й квартал 2020	Зміна за рік
Відкриті	87,2	82,6	86,6	4,8%	-0,7%
Інтервальні	76,3	75,7	84,6	11,7%	10,9%
Закриті (крім венчурних), у т. ч.:	15 497,3	13 505,3	14 724,1	9,0%	-5,0%
з публічною емісією	2 701,6	2 557,9	2 733,2	6,9%	1,2%
з приватною емісією	12 795,7	10 947,3	11 990,9	9,5%	-6,3%
Усі (крім венчурних)	15 660,8	13 663,6	14 895,2	9,0%	-4,9%
Венчурні	231 088,8	247 542,2	259 427,0	4,8%	12,3%
Усі (з венчурними)	246 749,5	261 205,8	274 322,2	5,0%	11,2%

* Діючі ІСІ, які досягли нормативу мінімального обсягу активів (були визнані такими, що відбулися), перебувають в управлінні КУА та надали звітність за відповідний період (на звітну дату).

ВЧА венчурних ІСІ у 1-му кварталі 2020 року зросла на 4,8%, а за останній рік – на 12,3% і на кінець березня становила 259 427 млн. грн.

Відкриті ІСІ, за незмінної кількості й складу фондів у секторі (17) у 1-му кварталі 2020 року показали такий самий квартальний приріст (+4,8%, після -3,7% у 4-му кварталі 2019-го), більш ніж компенсувавши втрати наприкінці минулого року. Плинна річна зміна чистих активів цього сектору на кінець березня 2020 року значно сповільнила негативну динаміку – до -0,8%. Станом на 31.03.2020 його ВЧА становила 87 млн. грн. Позитивні квартальні зміни були частково забезпечені зростанням котирувань окремих цінних паперів у портфелях фондів, проте 86% приросту ВЧА відкритих ІСІ в цілому забезпечив чистий притік капіталу.

Інтервальні ІСІ, що також мали незмінний склад фондів у своєму секторі (15), зросли найбільше за ВЧА, як і за загальними активами за 1-й квартал

2020 року: +11,7% (після -1,8% у 4-му 2019-го). Так вони вийшли на позитивну динаміку і за результатами останніх 12 місяців – +10,9% станом на кінець березня (після -7,1% у грудні 2019).

Закриті ІСІ з приватним розміщенням (крім венчурних) у 1-му кварталі 2020 року додали 9,5% чистих активів (після +3,6% у попередньому кварталі), а з публічним розміщенням – +6,9% (після -0,8%).

Врешті, ВЧА усіх закритих ІСІ (крім венчурних) у січні-березні 2020 року зросла на 9,0%, що відповідало приросту усіх невенчурних ІСІ, тож вага перших у ВЧА останніх майже не змінилася (98,9%). При цьому закриті фонди з публічною емісією дещо втратили у вазі – на кінець березня вона становила 18,3%, після 18,7% на початку року. Частка відкритих фондів також дещо зменшилася, а інтервальних – збільшилася – у межах 0,6% в обох випадках (рис. 8).

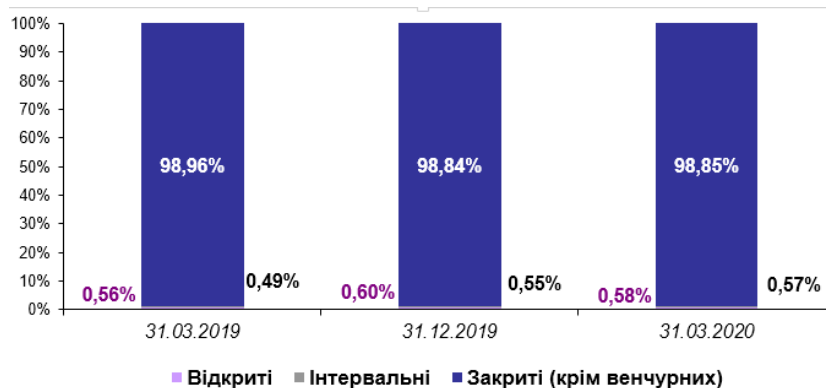

Рис. 8. Динаміка розподілу ВЧА невенчурних ІСІ за типами фондів у 1-му кварталі 2020 року та за рік

Венчурні ІСІ, чисті активи яких у 1-му кварталі 2020 року поступилися темпом зростання усім іншим секторам фондів, окрім відкритих, зменшилися у вазі

в сукупній ВЧА усіх ІСІ з 94.8% на початку року до 94.6% у березні (рис. 9).

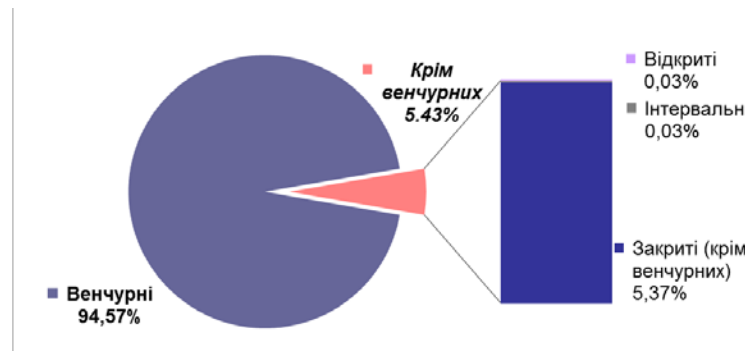

Рис. 9. Розподіл ВЧА ІСІ за типами фондів станом на 31.03.2020 р.

2.4. Чистий притік/відтік капіталу у відкритих ІСІ

У 1-му кварталі 2020 року рух капіталу в українських відкритих ІСІ був позитивним і найбільшим з 2-го кварталу 2011 року. Причому, якщо ще у січні сектор зазнав посиленого порівняно з груднем минулого року відтоком розміром 1.3 млн. грн., то вже у лютому чистий притік сягнув 2.7 млн. грн., після чого він дещо сповільнився у березні, коли на фондовому ринку України, як і на іноземних та міжнародних майданчиках, почали позначатися кризові явища, зумовлені поширенням пандемії covid-19 та боротьбою з її наслідками (рис. 10).

Із 17-ти відкритих ІСІ, що подавали звітність упродовж кварталу, 10 фондів мали певний рух капіталу. Фондів, що мали чистий відтік у січні-березні 2020 року, було 6 (після 10-ти у 4-у кварталі 2019-го), а їхні сукупні чисті втрати від виходу інвесторів за квартал становили 4.1 млн. грн. (після

2.4 млн. грн.). Показово, що 89% цієї суми припало на один фонд, який сформував понад половину чистого відтоку й за попередній квартал. Цей фонд, як і другий за розміром чистого відтоку за 1-й квартал, належав до класу фондів змішаних інвестицій за його структурою активів як на початку року, так і у березні.

Фондів, що мали чистий притік у січні-березні 2020 року, було чотири (після двох у 4-у кварталі 2019-го), а їхні сукупні додаткові надходження за 1-й квартал становили 7.5 млн. грн. (після 0.2 млн. грн.). При цьому 75% цієї суми забезпечив один фонд змішаних інвестицій, що на кінець березня мав портфель, який відповідає класу фондів облігацій. Ще 17% із них отримав інший фонд змішаних інвестицій, що відповідав критеріям цього класу протягом кварталу.

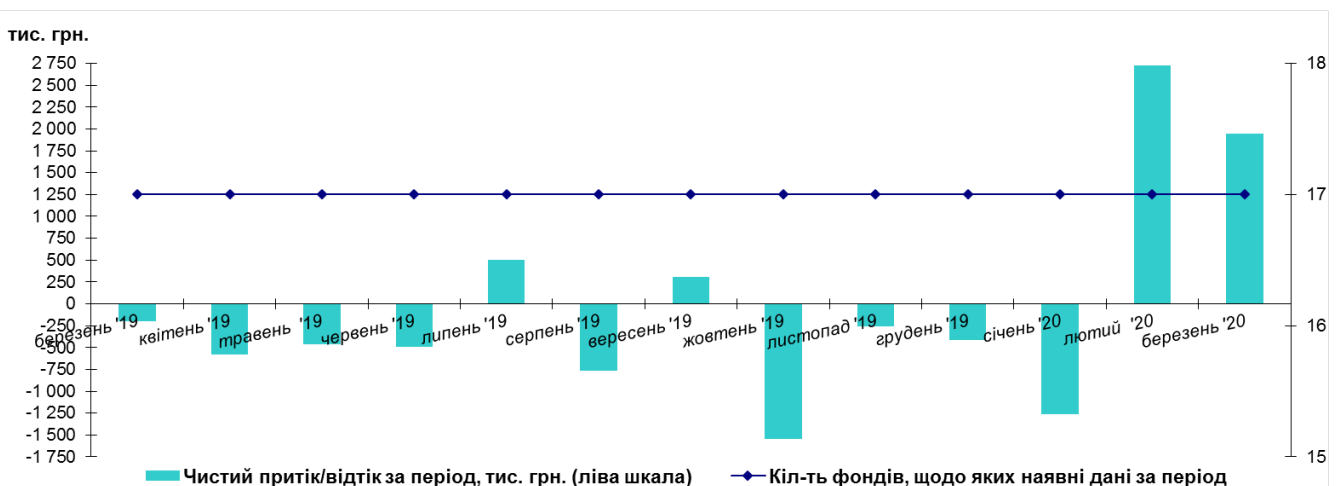

Рис. 10. Щомісячний чистий притік/відтік капіталу відкритих ІСІ у березні 2019-20 рр. (за щоденними даними)

У цілому, кількість фондів із чистим відтоком з початку року коливалася від 7-ми у січні до двох-чотирьох у лютому-березні, а фондів із чистим притоком – від одного у січні до чотирьох-шести у лютому-березні.

Додаткові вкладення у відкриті фонди за результатами перших трьох місяців 2020 року, на відміну від останніх – 2019-го, здійснили, переважно, роздрібні інвестори-резиденти, кількість яких у фондах із найбільшим притоком також зросла, попри

загальне її зменшення у секторі (за рахунок фондів, що мали чистий відтік).

Загалом у 1-му кварталі 2020 року сукупний чистий рух капіталу у відкритих ІСІ становив **3.4 млн. грн.** (після -2.2 млн. грн. у 4-му кварталі 2019-го, рис. 11).

Це забезпечило спадання **річного відтоку капіталу з відкритих ІСІ** майже до нуля на кінець березня 2020 року (**-0.3 млн. грн.**, із -5.8 млн. грн. у грудні 2019-го).

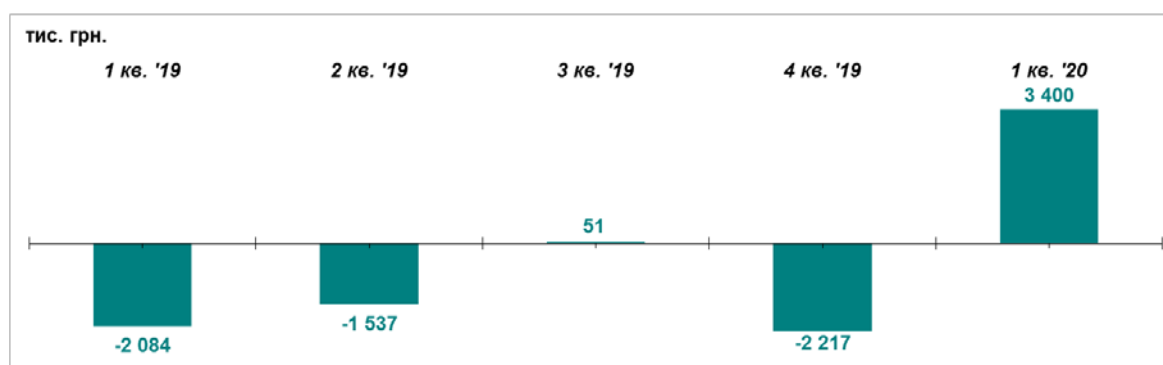

Рис. 11. Чистий притік/відтік капіталу відкритих ІСІ у 1-му кварталі 2019-20 рр., поквартально

У цей час, на тлі коронакризи, що розгорнулася у березні, європейські інвестиційні фонди загалом та найбільш популярні й спрямовані переважно на роздрібних інвесторів, зокрема, зазнали масштабного відтоку капіталу. Водночас, втрати усіх фондів у цілому були меншими, ніж надходження до них у попередньому кварталі. Так, **за 1-й квартал 2020 року чистий відтік із індустрії інвестиційних фондів ЄС**, за даними EFAMA, становив **125 млрд. євро** (після +190 млрд. євро за 4-й квартал 2019-го та +79 млрд. євро рік тому)⁴.

Негативний загальний результат індустрії був спричинений **чистим відтоком із UCITS⁵-фондів**, що у 1-му кварталі 2020 року становив **176 млрд. євро** (після +148 млрд. євро у 4-му кварталі 2019-го та +51 млрд. євро рік тому).

Найменші втрати серед UCITS у січні-березні 2020 року понесли аутсайтери попереднього кварталу, **фонди грошового ринку**: -1 млрд. євро (після -3-х у жовтні-грудні 2019-го). Натомість найбільший чистий відтік коштів інвесторів мали **фонди облігацій**: -98 млрд. євро (після +60 млрд. євро). **Фонди акцій** втратили 47 млрд. євро (після +61 млрд. євро), а **фонди змішаних активів** – 21 млрд. євро (після +27-ми).

AIF⁶-фонди у 1-му кварталі 2020 року отримали чистий притік **51 млрд. євро** (після +43 млрд. євро у 4-му кварталі 2019-го).

Найпопулярнішими із AIF серед інвесторів у цей час – знову на противагу фондам UCITS цього класу, як і у 4-му кварталі 2019 року, – були **фонди облігацій**, які додатково залучили 16 млрд. євро (після -22 млрд. євро), а також «інші» **фонди⁷** (+21 млрд. євро, після +38-ми). Послаблений притік

⁴ За наявними даними щодо 28-ми країн, асоціації яких є членами EFAMA (24 країни-члени ЄС, у т. ч. Польща (колишній член EFAMA), а також Ліхтенштейн, Норвегія, Швейцарія і Туреччина) – див. [EFAMA Quarterly Statistical Release \(Q1 2020\)](http://www.efama.org) на сайті: <http://www.efama.org>.

⁵ У цьому контексті довгострокові фонди UCITS – усі класи UCITS, окрім фондів грошового ринку. UCITS (Undertakings for Collective Investment in Transferable Securities) – підприємства з колективного (спільного) інвестування в оборотні цінні папери (такі, що перебувають в обігу на регульованих ринках); є відкритими фондами із публічним розміщенням жорсткими вимогами до складу, якості, ліквідності та структури активів.

Регулюються відповідною Директивою (Directive 2009/65/EC від 13 липня 2009, зі змінами згідно з Directive 2014/91/EU від 23 липня 2014) та іншими пов'язаними актами законодавства ЄС.

⁶ AIF (Alternative Investment Funds) – фонди альтернативних інвестицій; фактично включають усі інші регульовані фонди, що не є UCITS. Компанії, що здійснюють управління такими фондами, регулюються Директивою AIFMD (Directive 2011/61/EU of 8 June 2011).

⁷ Ця категорія AIF включає фонди акцій, облігацій та змішаних активів в Ірландії через відсутність даних про їх розподіл за цими секторами.

мали й AIF змішаних активів (+9 млрд. євро, після +27-ми), а фонди нерухомості – майже стабільний (+10 млрд. євро, після +11-ти).

Сукупна ВЧА індустрії фондів у ЄС за 1-й квартал 2020 року впала на 11.6% (після +3.3% за 4-й квартал 2019-го), причому чистий відтік капіталу

відповідав лише за 6% цього спаду, а решту 94% спричинив провал на фондових ринках Європи та світу. Чисті активи UCITS зменшилися на 14,5%, а AIF – на 7.5% і разом на 31.03.2020 вони становили 15.7 трлн. євро, майже 60% із яких належали UCITS.

2.5. Інвестори ІСІ

У березні 2020 року, як і раніше, найбільшими інвесторами ІСІ були **юридичні особи-резиденти**: вони володіли 53.2% чистих активів усіх ІСІ (рис. 12). Зниження ваги цих інвесторів за ВЧА ІСІ з 59.3% на початку року продовжило сталу тенденцію попередніх кварталів і років. Та, на відміну від них, у 1-му кварталі 2020 року сукупна вартість вкладень вітчизняних підприємств також скоротилася (-5.7%, після +5.5% за весь 2019 рік), що й призвело до посиленого зниження їхньої відносної ваги, адже обсяг коштів усіх інших категорій інвесторів в ІСІ збільшився.

За секторами ІСІ за типами фондів, зокрема, у венчурних ІСІ сукупна вартість вкладень місцевих підприємств у 1-му кварталі 2020 року зменшилася на 6.0% (після -3.4% у 4-му 2019-го). Їхня частка у цьому

секторі скоротилася із 61.4% на початку року до 55.1% у березні. Також суттєво зменшилася вона у закритих фондах, крім венчурних (із 22.8% до 19.3%), хоча сукупна вартість інвестицій цих вкладників тут збільшилася – порівняно менше, ніж інших категорій (+7.7%). У відкритих ІСІ сукупні вкладення українських підприємств у січні-березні 2020 року також зросли, а вага несуттєво понизилася у межах 10.8%.

Фізичні особи-резиденти у 1-му кварталі 2020 року значно збільшили свої сукупні кошти в ІСІ в цілому, причому найбільше серед усіх категорій інвесторів як в абсолютному, так і у відносному вимірі. Близько 94% цього приросту припало на венчурні фонди, ще понад 5% – на інші ІСІ закритого типу.

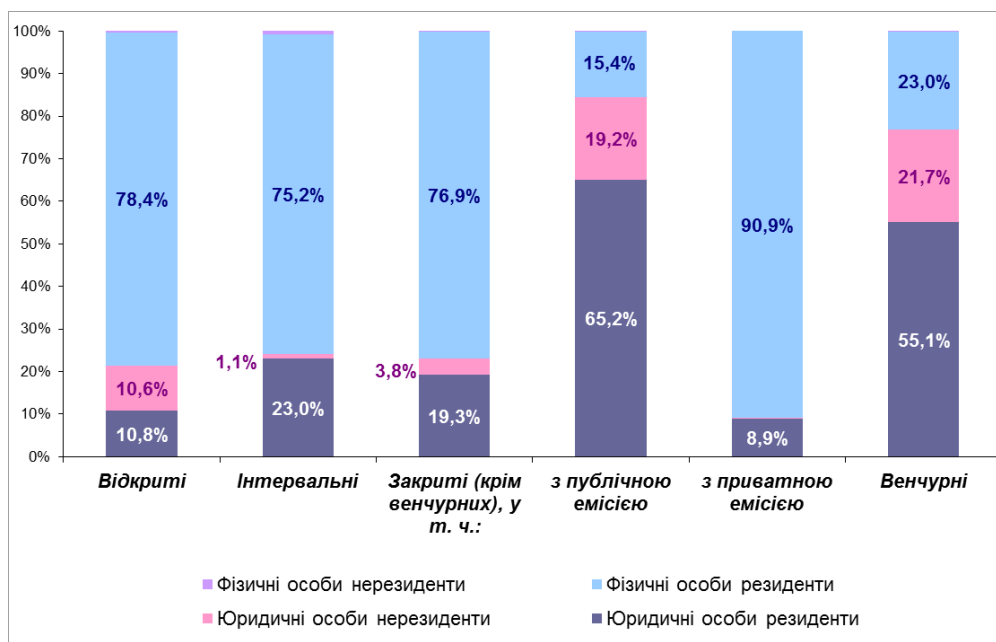

Рис. 12. Вкладення в ІСІ за категоріями інвесторів станом на 31.03.2020 р., частка у ВЧА⁸

⁸ Без урахування цінних паперів фондів на пред'явника, що перебувають в обігу.

Загалом вага індивідуальних інвесторів - резидентів України в усіх ІСІ за сукупною ВЧА підвищилася з 19.3% на початку 2020 року до 25.9% у березні, причому зростання зафіксовано в усіх секторах ІСІ за типами фондів.

У відкритих ІСІ кошти цих учасників збільшилися за 1-й квартал на 5.3%, що було найбільше з усіх категорій інвесторів і підняло вагу перших із 78.0% на початку січня до 78.4% у кінці березня. В інтервальних фондах вкладення збільшилися на 13.5% у вартості, а їхня частка у ВЧА сектору – із 74.1% до 75.2%, а у закритих (крім венчурних) – із 73.4% до 76.9%, завдяки збільшенню сукупних вкладень на 11.8%. У венчурних ІСІ сукупні кошти та частка цієї категорії інвесторів зросли найстрімкіше – майже у півтора раза та з 16.2% до 23.0% відповідно.

Сукупна вартість вкладень **іноземних інвесторів** у 1-му кварталі 2020 року, на відміну від

попереднього кварталу, зросла в усіх секторах фондів, окрім інтервальних, та в усіх ІСІ в цілому (+2.6%).

На кінець березня понад 99% закордонних вкладень утримували підприємства-нерезиденти. Їхні кошти у відкритих фондах у 1-му кварталі зросли на 1.8%, а їхня вага при цьому порівняно слабкому зростанні – опустилася з 10.9% до 10.6%. Разом із роздрібними вкладниками, частка нерезидентів у відкритих фондах зменшилася з 11.2% на початку 2020 року до 10.8% у березні.

У венчурних фондах вага нерезидентів у ВЧА зменшувалася далі – з 22.4% на початку року до 21.9% у березні, а в усіх ІСІ – з 21.4% до 20.9%.

Кількість інвесторів ІСІ на 31.03.2020 становила **259 177** (табл. 5). Із них 98.6% були фізичними особами - резидентами України, 96.4% – учасниками інтервальних фондів⁹, 0.6% – відкритих, 1.6% – венчурних ІСІ.

Таблиця 5. Інвестори ІСІ за категоріями, кількість та частка у загальній кількості, станом на 31.03.2020 р.

Фонди	Юридичні особи				Фізичні особи				РАЗОМ
	резиденти		нерезиденти		резиденти		нерезиденти		
Відкриті	18	1,15%	3	0,19%	1 539	98,59%	1	0,06%	1 561
Інтервальні	17	0,01%	1	0,00%	249 774	99,99%	19	0,01%	249 811
Закриті (крім венчурних), у т. ч.:	348	9,28%	15	0,40%	3 378	90,06%	10	0,27%	3 751
з публічною емісією	162	4,63%	10	0,29%	3 315	94,80%	10	0,29%	3 497
з приватною емісією	186	73,23%	5	1,97%	63	24,80%	0	0,00%	254
Усі (крім венчурних)	383	0,15%	19	0,01%	254 691	99,83%	30	0,01%	255 123
Венчурні	2 806	69,22%	370	9,13%	866	21,36%	12	0,30%	4 054
Усі (з венчурними)	3 189	1,23%	389	0,15%	255 557	98,60%	42	0,02%	259 177

У відкритих фондах на кінець березня учасників було 1 561 (-72, або 4.4% за 1-й квартал 2020 року, після -0.5% за 4-й квартал 2019-го). Квартальне скорочення, практично аналогічно до попереднього кварталу, відбулося майже тільки за рахунок роздрібних інвесторів-резидентів, яких поменшало на 70 (-4.4%), до 1 539.

Також менше інвесторів у березні порівняно з початком року було в інтервальних ІСІ (-43, -0.02%) – цілком за рахунок місцевих індивідуальних інвесторів. Загалом на 31.03.2020 кількість учасників у цьому секторі залишалася найбільшою – 249 811.

На противагу негативній динаміці кількості інвесторів у вищезазначених секторах ІСІ, у закритих

фондах усіх типів і способів розміщення інвесторів побільшало. Зокрема, у венчурних ІСІ кількість учасників з початку 2020 року зросла на 408 (+11.2%, після -4.3% у 4-му кварталі 2019-го), із яких 282 – юридичні особи – резиденти (+11.2%). В цілому на кінець березня у цьому секторі було 4 054 інвестори.

Загалом, динаміка участі інвесторів в ІСІ в цілому у 1-му кварталі 2020 року вперше з 2-го кварталу 2018 року була позитивною: +329 (+0.1%, після -0.1% у попередньому кварталі), у тому числі +298 (+10.3%) юридичних осіб - резидентів та 32 (+9.5%) – нерезидентів.

Фізичні особи-резиденти за результатами 1-го кварталу 2020 року майже не змінили свою

⁹ Це пов'язано з діяльністю кількох фондів, які з колишніх взаємних фондів було реорганізовано в інтервальні ІСІ та які мають відносно дуже багато дрібних учасників.

присутність в ІСІ в цілому (-1 особа), адже зменшення їхньої кількості у відкритих та інтервальних ІСІ, про що йшла мова вище, було майже цілком скомпенсовано збільшенням – у закритих фондах усіх секторів. Так, на 9 осіб стало більше серед інвесторів фондів із публічним та з приватним розміщенням (крім венчурних) – +0.3% та +16.7% відповідно; на 94 особи (+12.2%) більше – у венчурних (після +8.7% у попередньому кварталі).

Нерезидентні компанії та фізичні особи за 1-й квартал 2020 року загалом збільшили свою присутність в ІСІ, проте тільки за рахунок

корпоративних інвесторів, кількість яких зросла у венчурному секторі (+32, +9.5%, після -10.8% у 4-му кварталі 2019-го).

Загалом, кількісна частка нерезидентів як учасників ІСІ, яких у березні всього було 431, несуттєво зросла в межах 0.2%. У венчурних фондах вона збільшилася з 9.3% на початку 2020 року до 9.4% у березні. У відкритих ІСІ, за незмінної кількості нерезидентів за результатами кварталу та при виході частини інвесторів інших категорій, вага підприємств-нерезидентів у загальній кількості інвесторів піднялася з 0.2% на початку року до 0.3% у березні.

2.6. Структура активів ІСІ

У перші три місяці 2020 року в структурі активів ІСІ **цінні папери** продовжували втрачати **вагу** в усіх секторах ІСІ за типами фондів (табл. 6, рис. 13). У відкритих ІСІ та закритих – із публічним розміщенням це відбулося, переважно, за рахунок **акцій** та **державних облігацій (ОВДП)**, у той час як в інтервальних – тільки акцій, а у секторах закритих ІСІ з приватним розміщенням, зокрема і у венчурних, – також і **облігацій підприємств**.

Загальна **сукупна вартість** усіх цінних паперів в активах ІСІ зменшилася у 1-му кварталі

тільки у відкритих ІСІ та у закритих ІСІ з приватним розміщенням, зокрема і у венчурних, а в решті секторів фондів її зростання поступалося темпами іншим складовим активів, зокрема коштам у банках. Скорочення інвестицій в інструментах фондового ринку в активах відкритих фондів відбулося цілком за рахунок акцій, у той час як у закритих ІСІ з приватним розміщенням – перш за все за рахунок корпоративних облігацій, хоча сумарні інвестиції в акції у фондах цього сектору також зменшилися.

Таблиця 6. Зміни у структурі агрегованих портфелів ІСІ за типами фондів у 1-му кварталі 2020 року

Вид активу / Тип ІСІ / Зміна за квартал	Відкриті		Інтервальні		Закриті - з публ. проп.		Закриті - з прив. проп.		Венчурні	
	проц. п.	%	проц. п.	%	проц. п.	%	проц. п.	%	проц. п.	%
Інші активи (у т. ч. ДЗ та КП)	1,70	37,7%	-0,40	-9,2%	-1,39	-1,9%	1,20	1,4%	0,65	0,8%
Нерухомість	-	-	-	-	-0,01	-8,2%	0,22	45,8%	-0,02	-0,5%
Грошові кошти та банківські депозити	2,54	7,9%	2,54	22,5%	1,85	18,9%	-0,26	-10,8%	0,11	7,9%
Банківські метали	0,28	31,5%	-	-	0,01	35,7%	-	-	0,00	20,9%
Облігації державні (у т.ч. ОВДП)	-0,47	-2,0%	2,51	5,2%	-0,61	-8,3%	0,05	13,6%	0,13	105,6%
Облігації місцевих позик	-0,07	-3,8%	-	-	-	-	0,05	61,6%	-	-
Акції	-4,37	-12,2%	-4,82	-13,6%	-0,37	-4,7%	-0,62	-10,6%	-0,01	-0,4%
Облігації підприємств	0,38	57,9%	0,18	40,3%	0,56	183,5%	-0,60	-19,2%	-0,86	-21,7%
Векселі	-	-	-	-	-0,04	-8,2%	-0,03	-8,0%	-0,02	-1,0%
Інші ЦП	-	-	-	-	-	-	0,00	-100,0%	0,03	4,6%
Цінні папери	-4,53	-7,3%	-2,14	-2,5%	-0,47	-2,9%	-1,15	-11,7%	-0,74	-7,3%

Та, незважаючи на зменшення сукупних інвестицій у цінних паперах і їхньої ваги в активах ІСІ, станом на кінець березня 2020 року фондові інструменти залишалися ключовою складовою активів відкритих та інтервальних ІСІ (майже 58% та

понад 82% відповідно). У перших найбільшу частку серед цінних паперів і надалі мали акції, а в останніх – державні облігації (рис. 13).

У закритих ІСІ з публічним розміщенням вага цінних паперів у березні зберігалася на рівні близько

16%, як і на початку 2020 року, несуттєво опустившись у цих межах, причому ОВДП та акції залишалися двома основними і майже рівними за часткою складовими.

У закритих ІСІ з приватним розміщенням (крім венчурних) вага фондових інструментів опустилася за 1-й квартал суттєвіше і була меншою – близько 9%, а більше половини від цього становили акції.

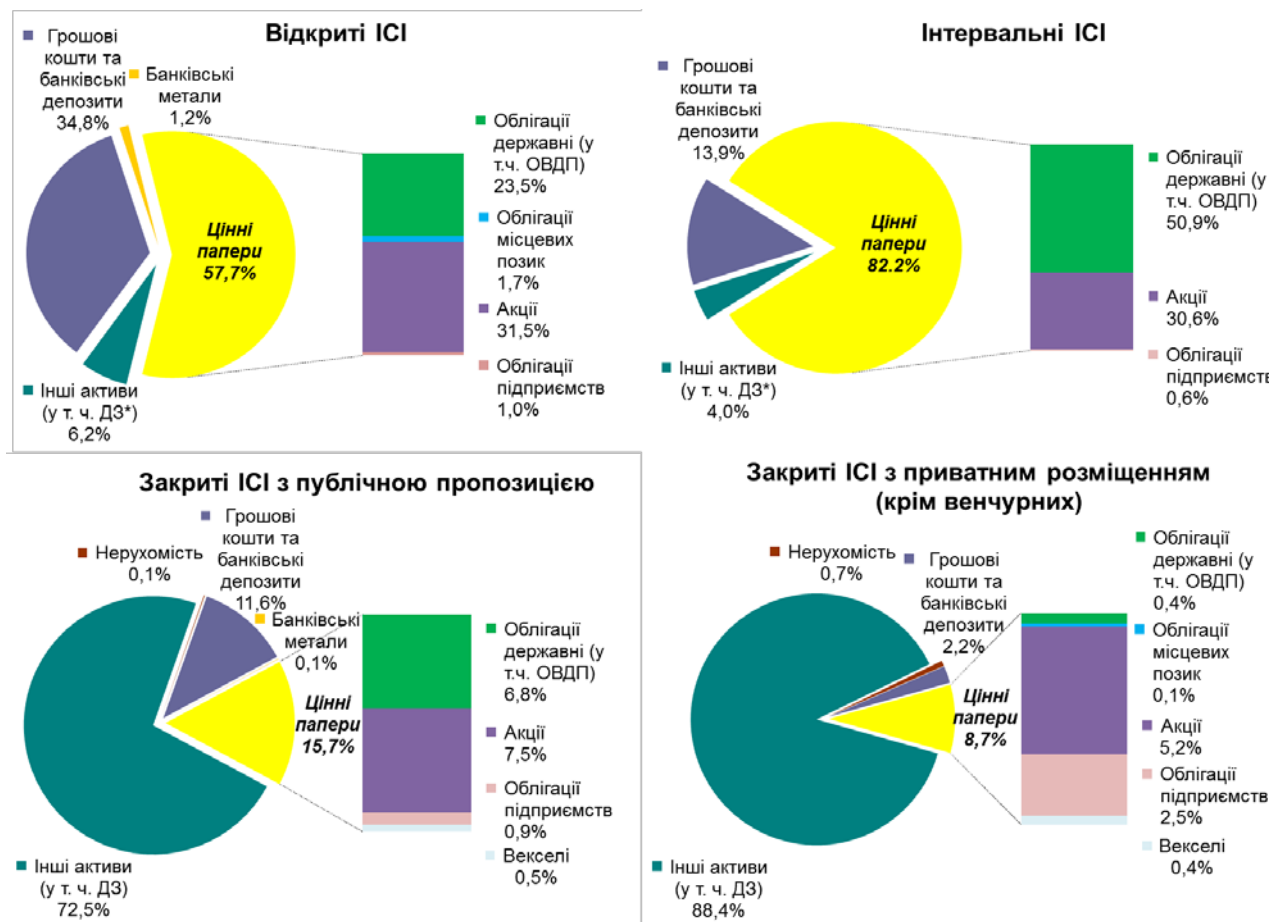

Рис. 13. Структура активів ІСІ (крім венчурних) за типами фондів станом на 31.03.2020 року

Державні облігації (ОВДП), ставки за якими стабілізувалися на початку 2020 року перед тим як почати рухатися у зворотньому напрямку, вгору, наприкінці 1-го кварталу залишалися доволі привабливим інструментом практично для усіх секторів ІСІ. Сукупна вартість інвестицій у них несуттєво зменшилася тільки у закритих фондах із публічним розміщенням.

Вага ОВДП в активах відкритих фондів зменшилася, в умовах стрімкішого нарощення пакетів інших складових їхніх активів, із 24.0% на початку року до 23.5% у березні. В інтервальних ІСІ пакет ОВДП суттєво збільшився (+17.6%), що, разом зі скороченням вкладень в акції, а також слабшим зростанням інших складових активів збільшило

частку перших із 48.1% на початку року до 50.9% у березні. Натомість, у закритих фондах із публічним розміщенням вона продовжувала опускатися – з 7.4% до 6.8% – на тлі зростання вартості усіх інших статей активів цих ІСІ.

Муниципальні облігації у березні, як і на початку 2020 року, були тільки в активах відкритих та закритих ІСІ із приватним розміщенням, причому протягом 1-го кварталу вони з'явилися й у венчурних фондах зокрема. Загалом в ІСІ їхня частка в активах залишалася дуже малою, а проте зросла втричі разом із обсягом вкладень у них з початку року (до 0.01%). У відкритих фондах вага облігацій місцевих позик зменшилася з майже 1.8% до понад 1.7% при

швидшому зростанні кількох інших складових їхніх активів.

Акції на кінець березня 2020 року залишали за собою найбільшу частку серед фондових інструментів та класів активів у *відкритих* фондах – 31.5% (після 35.8% на початку року), попри зменшення їхньої сукупної вартості на 8.0%. Схожою була ситуація і в *інтервальних* фондах: -3.4% сукупної вартості акцій понизили їхню вагу в активах сектору з 35.5% до 30.5%.

Корпоративні облигації становили вагому частку активів загалом тільки у секторах *закритих фондів з приватним розміщенням*, зокрема і *венчурних*. У перших скорочення інвестицій у цих інструментах за квартал було найбільшим серед видів активів, внаслідок чого їхня вага понизилася з 3.1% до 2.5%.

Грошові кошти на поточних і депозитних рахунках ІСІ у цей період, як і у попередньому кварталі, збільшилися за сукупною вартістю та вагою в активах усіх секторів за типами фондів, окрім *закритих ІСІ з приватним розміщенням (крім венчурних)*. Вони стали найбільшою складовою зведених активів *відкритих ІСІ*, де їхня вага піднялася з 32.3% до 34.8%. В *інтервальних* фондах вони залишалися третім найбільшим активом за сукупною вартістю, частка якого збільшилася за 1-й квартал 2020 року з 11.3% до 13.9%.

«Інші» активи¹⁰ зберігали позицію найбільшої складової активів *венчурних* та інших фондів *закритого* типу, як із публічним, так і приватним розміщенням. У *закритих ІСІ з публічним розміщенням* їхній обсяг зріс відносно менше, ніж деяких інших статей їхніх активів, тож вага «інших» активів тут опустилася з 73.9% до 72.5%. У *закритих ІСІ з приватним розміщенням* їхнє зростання, навпаки, випередило інші класи активів, а отже і вага зросла – з 87.2% до 88.4%.

У *венчурних* фондах «інші» активи суттєво зросли у січні-березні 2020 року, що також збільшило їхню частку з 84.8% на початку до 85.5% (рис. 14). На 31.03.2020 їхня сукупна вартість сягнула понад 290 млрд. грн.

Нерухомість у *венчурних* фондах у цей час також зросла за сукупною вартістю, однак її частка в активах сектору залишилася в межах 3.6%.

Активи *венчурних ІСІ* у **фондових інструментах** у 1-му кварталі 2020 року зменшилися – через скорочення на 17.8% сукупного обсягу інвестицій в *облігаціях підприємств*, що скоротило їхню частку з 4.0% до 3.1%. На відміну від них, пакет *акцій* збільшився, хоч і несуттєво, тому його частка в активах венчурних ІСІ залишилася в межах 3.2%, як і на початку року.

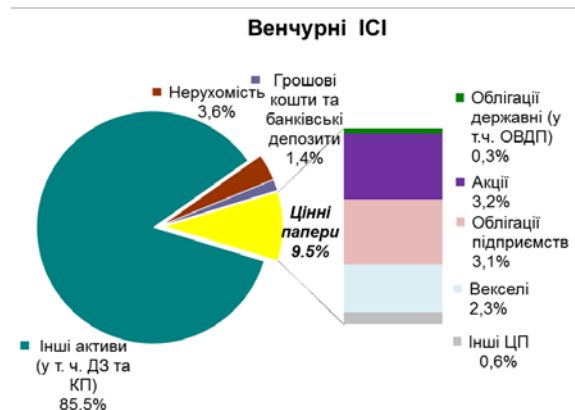

Рис. 14. Структура активів венчурних ІСІ станом на 31.03.2020 року

Портфель цінних паперів та деривативів усіх ІСІ разом у 1-му кварталі 2020 року зменшився на 0.9 млрд. грн. (-2.6%, після +5.8% у 4-му 2019-го). Станом на 31.03.2020 він коштував **33 988 млн. грн.** (табл. 7). Динаміка портфеля переважно визначалася змінами у портфелях венчурних ІСІ.

Пакет *акцій* у січні-березні загалом збільшився майже на 4% (після -9.9% у 4-му кварталі 2019 року), що підняло їхню вагу у зведеному фінансовому портфелі ІСІ з 32.7% на початку 2020 року до 34.9% у березні.

Корпоративні облигації були єдиним класом інструментів, обсяг яких у зведеному портфелі ІСІ зменшився за 1-й квартал 2020 року – на 17.5% (після +39.0% у 4-му 2019-го). Таким чином, вони втратили у вазі з 38.1% до 32.3%, опустившись знову на другу позицію у портфелі.

Пакет *векселів* зріс на 3.8% (після -17.3%), забезпечивши збільшення їхньої частки 21.8% до 23.2%.

ОВДП, обсяг яких у зведеному портфелі ІСІ найбільше скоротився за попередній квартал (-22.5%), у 1-му кварталі 2020 року збільшився на 65.3% з

¹⁰ До «інших» активів належать корпоративні права, виражені в інших, ніж цінні папери, формах, а також дебіторська заборгованість, у тому числі

позики компаніям, у яких ІСІ володіють часткою в капіталі (для венчурних фондів).

порівняно низької бази, що підвищило вагу цих інструментів більш ніж у півтора раза – з 2.1% на початку січня до 3.6% на кінець березня.

Пакет *муніципальних облигацій* зріс ще стрімкіше – у 2.8 раза, але його частка у фондовому портфелі ІСІ в цілому – тільки до 0.1%.

Деривативи також продовжували активно використовуватися фондами і збільшувати присутність

у зведеному портфелі фінансових інструментів в активах ІСІ: їхня сукупна вартість зросла у 1-му кварталі 2020 року на 9.7% (після +25.2% у 4-му 2019-го) – до понад 2 млрд. грн., а їхня частка тут розширилася з 5.3% на початку січня до 5.9% на кінець березня.

Таблиця 7. Портфель цінних паперів та деривативів ІСІ, станом на 31.03.2020 р.

Тип ЦП	Сукупна вартість ЦП у портфелях ІСІ, млн. грн.	Частка у зведеному портфелі ЦП ІСІ	Зміна за 1-й квартал 2020, млн. грн.	Зміна, %
Акції	11 845 979 332,8	34,9%	450 522 381,8	4,0%
Облігації підприємств	10 962 000 752,0	32,3%	-2 327 648 459,0	-17,5%
Векселі	7 899 407 721,3	23,2%	290 009 369,8	3,8%
Облігації державні	1 230 002 025,5	3,6%	486 006 870,8	65,3%
Облігації місцевих позик	32 871 246,9	0,1%	21 287 762,8	183,8%
<i>Деривативи</i>	2 017 974 368,3	5,9%	178 426 460,2	9,7%
РАЗОМ	33 988 235 446,8	100,0%	-901 395 613,6	-2,6%

Портфель ІСІ, крім венчурних, у 1-му кварталі 2020 року продовжував зменшуватися, хоча значно сповільненим темпом: -0.7%, після -13.0% за попередній квартал (частково через більш повну звітність). На кінець березня він коштував **1 773 млн. грн.** (табл. 8).

Акції зберігали впевнену першість із 55.3% зведеного портфеля цих ІСІ (після 55.7% на початку року).

На другу позицію знову вийшли *ОВДП*, обсяг яких у цьому секторі фондів збільшився на 5.1% (після -36.3% у 4-му кварталі 2019 року). Їхня вага піднялася з 19.0% на початку 2020 року до 20.1% у березні.

Корпоративні облигації, як і у венчурних фондах, в усіх невенчурних ІСІ разом скоротилися за сукупною вартістю, причому в портфелі цих фондів – найбільше (-6.3%), внаслідок чого їхня частка тут зменшилася у 1-му кварталі 2020 року з 21.1% до 19.9%.

Таблиця 8. Портфель цінних паперів та деривативів ІСІ, крім венчурних, станом на 31.03.2020 р.

Тип ЦП	Сукупна вартість ЦП у портфелях ІСІ, млн. грн.	Частка у зведеному портфелі ЦП ІСІ	Зміна за 1-й квартал 2020, млн. грн.	Зміна, %
Акції	980 723 139,9	55,3%	-13 492 953,1	-1,4%
Облігації державні	356 527 503,7	20,1%	17 382 177,1	5,1%
Облігації підприємств	352 660 677,6	19,9%	-23 638 501,4	-6,3%
Векселі	63 876 016,4	3,6%	6 389,7	0,0%
Облігації місцевих позик	19 226 105,0	1,1%	7 642 620,9	66,0%
РАЗОМ	1 773 013 442,6	100,0%	-12 100 266,8	-0,7%

Диверсифіковані ІСІ у 1-му кварталі 2020 року мали подальше скорочення свого зведеного портфеля цінних паперів – на 6.6% (після -9.8% у 4-м 2019-го), що відбулося цілком за рахунок державних облигацій, у той час як пакети інших інструментів у ньому збільшилися. Станом на 31.03.2020 цей портфель коштував **62 млн. грн.** (табл. 9).

Сукупна вартість *ОВДП* тут впала на 21.6% (після-9.5%), а їхня вага у портфелі цих фондів – із 37.1% до 31.1%.

Частка ж *акцій* у фондовому портфелі диверсифікованих ІСІ, попри певну турбулентність на фондовому ринку наприкінці кварталу, зросла з 59.9% на початку січня до 64.8% у березні.

Муніципальні облигації збільшили вагу з 2.2% до 2.4%, а *корпоративні* – з 0.8% до 1.7%.

Таблиця 9. Портфель цінних паперів та деривативів диверсифікованих ІСІ, станом на 31.03.2020 р.

Тип ЦП	Сукупна вартість ЦП у портфелях ІСІ, млн. грн.	Частка у зведеному портфелі ЦП ІСІ	Зміна за 1-й квартал 2020, млн. грн.	Зміна, %
Акції	40 435 605,8	64,8%	372 794,1	0,9%
Облігації державні	19 422 200,1	31,1%	-5 359 202,5	-21,6%
Облігації місцевих позик	1 499 404,5	2,4%	11 345,4	0,8%
Облігації підприємств	1 051 779,5	1,7%	547 415,6	108,5%
РАЗОМ	62 408 989,9	100,0%	-4 427 647,4	-6,6%

2.7. Доходність ІСІ та інших напрямків інвестування

В умовах сплеску волатильності на фондових ринках у другій половині 1-го кварталу 2020 року, що врешті призвела до різнобічної динаміки двох ключових українських індексів акцій на проміжку січня-березня (-7.5% за індексом УБ та +0.3% за індексом ПФТС), доходність ІСІ, що інвестували переважно в акції, природньо, постраждала. А проте, за результатами кварталу вона навіть поліпшилася, порівняно з попереднім, в усіх секторах ІСІ за типами фондів та класами активів (із публічним розміщенням) і у деяких із них залишалася конкурентною з іншими напрямками інвестування, при вищій ліквідності.

Банківські строкові (річні) *депозити у золоті* були найдоходнішим інструментом завдяки різкому зростанню ціни банківського металу у січні та, особливо, у березні, на тлі переходу значної частини інвесторів у низькоризикові активи: ці вклади забезпечили +27.6% за 1-й квартал 2020 року (після -0.1% у 4-му 2019-го), очоливши перелік популярних серед роздрібних інвесторів класів активів за доходністю у цей період. *Депозити в іноземній валюті*, внаслідок девальвації гривні у березні, також показали двознаковий квартальний дохід: +21.5% у доларах США (після -2.2% у 4-му кварталі 2019 року) та +20.7% у євро (після -1.4%). Вклади ж у гривні, ставки за якими почали суттєво знижуватися вже у лютому-березні, з початку 2020 року принесли середні 4.4% (після +4.3%). *Житлова нерухомість у Києві* у січні-березні 2020 року здорожчала на 19.9% у гривневому виразі – також значною мірою внаслідок девальвації національної валюти (після -2.6% у жовтні-грудні 2019-го).

Квартальна доходність ІСІ була в середньому негативною тільки у двох секторах (категоріях) фондів із 8-ми (після 5-ти у попередньому кварталі).

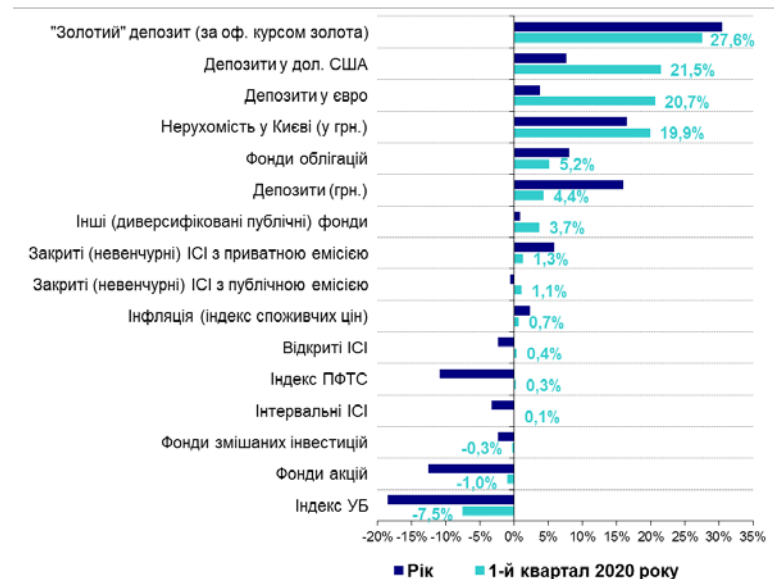

Рис. 15. Доходність ІСІ, депозитів, індексів акцій та рівень інфляції у 1-му кв. 2020 року та за рік¹¹ (ренкінгування за квартальним показником)

Серед усіх категорій ІСІ в цілому та з-поміж диверсифікованих і спеціалізованих фондів із публічною емісією за класами активів зокрема, першими за доходністю у 1-му кварталі 2020 року були **фонди облігацій**, середній показник яких дорівнював +5.2% (після +1.8% у 4-му 2019-го)¹² (рис. 15). При цьому один із двох таких фондів, які приєдналися до цього класу на кінець

¹¹ Доходність ІСІ розрахована за даними звітності за 1-й квартал 2020 року щодо 17-ти відкритих, 15-ти інтервальних, 57-ми закритих ІСІ (у т. ч. 27-ми із публічним розміщенням та 30-ти – з приватним) та за даними звітності за попередні періоди – див. **Ренкінги ІСІ** на сайті УАІБ. Інфляція розрахована за даними Державної служби статистики України. Доходність нерухомості у гривні розрахована за даними щодо вартості житлової нерухомості у Києві на порталі «Столичная недвижимість»: <http://100realty.ua>.

¹² Для адекватного порівняння доходності різних напрямків інвестування (видів активів) необхідно враховувати ліквідність ІСІ, зокрема, відкритого типу, що дозволяють виходити з інвестицій у будь-який робочий день без втрати доходності, на відміну від строкових банківських вкладів, які, переважно, передбачають перерахунок відсоткового доходу при достроковому поверненні коштів за ставкою вкладів на поточних рахунках (близько до нуля). Водночас, розрахована доходність ІСІ не враховує можливі комісії та інші витрати при вході/виході до/із фондів. Також не враховується

березня, мав негативну доходність. Загалом же сектор показав результат, що був вищим порівняно зі строковими річними депозитами у гривні, а чотири з п'яти цих ІСІ принесли дохід, що принаймні компенсував втрати від інфляції.

«Інші» диверсифіковані та спеціалізовані фонди із публічною емісією у 1-му кварталі 2020 року також показали значне зростання доходності – до **+3.7%** для чотирьох таких фондів (із +0.4% для одного фонду у 4-му кварталі 2019-го, окремий результат якого зріс більш ніж у 6 разів).

Фонди змішаних інвестицій за перші три місяці 2020 року теж поліпшили свій середній показник, хоча він залишався від'ємним: **-0.3%** (після -1.1% у 4-му кварталі 2019-го). Серед них **8 із 20-ти мали позитивні показники** (40%, після 35% у 4-му кварталі 2019-го), один фонд був доходнішим за депозити у золоті та в іноземних валютах, два – за депозити у гривні, 5 – щонайменше компенсували інфляцію, 6 – мали більший приріст вартості, ніж індекс ПФТС, а 19 – більший приріст або менші втрати, ніж індекс УБ.

Фонди акцій у 1-му кварталі 2020 року знову мали найнижчі результати: втрати за їхніми сертифікатами у середньому становили **-1.0%** (після -4.7% у 4-му 2019-го). Серед них **половина фондів (два) мали позитивну доходність** (після двох, що становили третину у 3-му кварталі 2019-го) та показали більше зростання вартості своїх сертифікатів порівняно з індексом ПФТС, один – щонайменше компенсував інфляцію, а усі – мали кращі результати, ніж індекси УБ.

Серед ІСІ за типами фондів за способами розміщення у 1-му кварталі 2020 року найвищу середню доходність мали закриті фонди з

приватним розміщенням (крім венчурних), що отримали середні +1.3% (після +3.1% у 4-му 2019-го). Цей сектор був єдиним, де середня доходність понизилася порівняно з попереднім кварталом. Діапазон квартальних результатів цих фондів звужився та дещо опустився (від -23.0% до +19.9%), при цьому **13 із 30-ти фондів показали приріст вартості своїх паперів** за цей квартал (43%, після 42% у 4-му 2019-го).

Закриті ІСІ з публічним розміщенням показали у середньому **+1.1%** за 1-й квартал 2020 року (після -1.4%). Діапазон показників різних фондів у секторі суттєво піднявся та розширився (був у межах від -9.8% до +56.8%), а **із 27-ми цих ІСІ приріст інвестицій забезпечили 8 фондів** (30%, після 32% у 4-му кварталі 2019-го).

Відкриті ІСІ в середньому мали з початку 2020 року **+0.4%** (після -1.4% за попередні три місяці). Показники окремих фондів цього типу варіювалися у ширшому діапазоні, зміщеному вище, – у межах від -11.1% до +12.5%. **Із 17-ти фондів у секторі 9 принесли зростання вартості своїх сертифікатів** за 1-й квартал 2020 року (53%, після 47% у 4-му кварталі 2019-го). Три відкриті фонди були доходнішими у цьому кварталі, ніж строкові річні депозити у гривні, 8 – щонайменше компенсували інфляцію та були доходнішими, ніж індекс ПФТС, 16 – мали кращі результати, ніж індекси УБ.

Інтервальні фонди у 1-му кварталі 2020 року мали найменшу, але також поліпшену середню доходність на рівні **+0.1%** (після -1.3% у 4-му 2019-го). Діапазон показників окремих фондів у цьому секторі також розширився й піднявся (був у межах від -7.2% до +17.1%). **Зростання вартості сертифікатів показали 8 із 15-ти таких фондів** (53%, після 47%).

3. Резюме

Попри стрімке зростання світової, а також внутрішньоекономічної турбулентності через експоненціальну динаміку поширення пандемії covid-19 і, як наслідок, – волатильності на фондових ринках у березні 2020 року та подальший спад промислового виробництва в Україні та світі, українська галузь управління активами, зокрема інститутів спільного

інвестування, загалом прискорила зростання. Воно відновилося в усіх секторах ІСІ за типами фондів і способами розміщення.

Ключовими трендами індустрії управління активами в Україні у 1-му кварталі 2020 року були:

оподаткування інвестиційного прибутку при виході з фонду та оподаткування відсотків за депозитами.

- Збільшення кількості КУА та подальше зростання кількості зареєстрованих ІСІ й кількості сформованих («визнаних») ІСІ майже цілком за рахунок венчурних КІФ;
- Зростання сукупної вартості активів та ВЧА усіх ІСІ в цілому та в кожному окремому секторі за типами фондів і способами розміщення зокрема, при цьому:
- Відновлення зростання ВЧА відкритих ІСІ – переважно завдяки чистому притоку капіталу до них, що був найбільшим за останні 35 кварталів (із середини 2011 року);
- Перше за 7 кварталів збільшення кількості інвесторів в ІСІ – переважно за рахунок юридичних осіб - резидентів у венчурних фондах;
- Продовження тенденції до зниження ваги підприємств-резидентів у ВЧА усіх ІСІ через відносно слабше нарощення їхніх вкладень у порівнянні з іншими категоріями інвесторів;
- Прискорене нарощення сукупних коштів індивідуальних інвесторів - резидентів України в ІСІ – переважно у венчурні;
- Зростання сукупних коштів іноземних інвесторів в ІСІ в цілому та майже в усіх секторах, разом зі збільшенням їхньої кількості – за рахунок корпоративних учасників у венчурному секторі;
- Подальше зниження ваги цінних паперів в активах усіх ІСІ в цілому та в усіх секторах за

типами фондів, зокрема – частки акцій та, одночасно, стрімке нарощення, на тлі низької бази, пакетів муніципальних облігацій у деяких секторах фондів;

- Підвищення квартальної доходності в усіх секторах ІСІ за типами фондів та класами активів (із публічним розміщенням) та подальше збільшення кількості секторів із позитивною доходністю.

Доходність ІСІ, що інвестували переважно в акції, у 1-му кварталі 2020 року постраждала, слідом за динамікою фондового ринку. Однак вона була від’ємною за цей період лише для класу фондів акцій, у той час як усі інші сектори ІСІ у середньому показали зростання вартості інвестицій у фонди, що до них належать і кращі результати, ніж за попередній квартал. Вони й далі конкурували з доходністю інших напрямків інвестування, при вищій ліквідності.

Водночас, при значному відтоку із найпопулярніших європейських інвестиційних фондів, притік капіталу до відкритих ІСІ в Україні відновився, хоча також залежав від кількох окремих фондів і був волатильним. Решта українських ІСІ, що інвестували свої кошти переважно у позабіржові інструменти, проекти та підприємства, – це фонди як із приватним, так і з публічним розміщенням, – продовжували залучати ресурси від своїх учасників. Найактивнішими з них залишалися місцеві індивідуальні інвестори, що віддавали перевагу венчурним ІСІ.

Додаткова інформація про ІСІ на сайті УАІБ:

- [Ринок у цифрах](#)
- Довідник ІСІ: [Фонди в управлінні](#)